

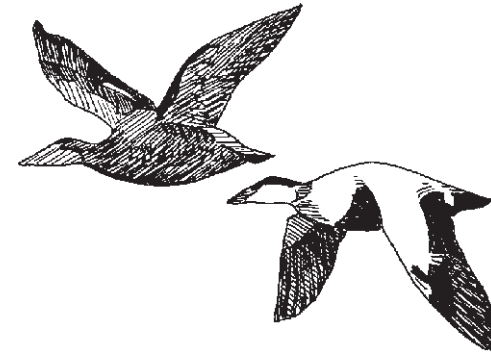
Rörö

Välkommen till Rörö

Rörö är den nordvästligaste av Öckerö sockens tio bebodda öar. Naturreservatet kom till för att skydda den unika naturen. Sandsugning hade redan påbörjats och på heden "Et", öster om den lilla insjön Ers vatten, var ett stort antal sommarstugor planerade. Här finns geologiskt intressanta strövområden med artrik flora och fauna. Inlandsisen har satt sin prägel på landskapet. Utmed öns västsida utbreder sig ett storslaget klapperstensfält. Bland klapperstenarna växer trift och styvmorsviol i prunkande färger mot de rundslipade stenarna. Blockmarkerna liksom den stora förekomsten av sand utgör delar av en mäktig israndsbildning. Berggrunden består till största delen av gnejs. Ådergnejsens ljusa skikt domineras av mineralerna kvarts och fältspat, medan det mörka utgörs av ett slags glimmer. Vid Munkhuvet förekommer grönsten, som vittrar lätt och ger näringsrik jord. Här växer rikligt med den sällsynta ramslöken. Jättegrutor förekommer vid Sandviken och på Ers kullar i söder. Högsta höjden är 41 m ö h och ligger ungefär mitt på ön.

Sillfiskeperioderna

Norr och öster om Rörö breder en vidsträckt men gles skärgård ut sig. En del av dess holmar har varit bebodda under sillperioderna. På Rammen, strax öster om Rörö, fanns minst två större anläggningar för s.k. fiskförädling. Lämningar efter dessa fabriker med invallade grumsdammar syns tydligt. På Rörö finner man också spår efter denna tid. Längst norrut i den bebyggda delen står en byggnad kvar, den kallas fortfarande för "KROGEN". Sådana inrättningar var för sillpatronen lika viktiga som själva trankokeriet, där fick han ju tillbaka de pengar som betalats ut i lön till arbetarna.

Denna "glansperiod" har präglat skärgården mer än folk i allmänhet tror. De enorma trankittlarna skulle hållas kokande dygnet runt. Hur mycket ved som gick åt till detta går knappast att gissa. Den skog som eventuellt fanns kvar efter människans tidigare härjningar höggs ned och stoppades under industrins grytor. De buskar som klarat sig undan den begängelsen eldades upp i stugorna som också behövde bränsle. Även rötterna grävdes upp till detta ändamål, varför mycket av den lätta sandjorden blåste eller spolades bort med storm och regn. Bristen på bränsle gjorde att man också tog upp torv där sådan fanns. De många dammarna kan vara en följd av detta.

Jordbruk och fiske

Under en period var Rörös jordbruk ett viktigt försörjningstillskott. All mark som gick att använda till åker odlades. Den magrare utmarken användes till bete. Gränsen mellan ingärde och utgärde står kvar i form av en stengärdesgård, som för övrigt till stor del skiljer reservatet från den övriga marken. Där i utmarken gick alla betesdjuren hela sommaren tills den 10:e oktober då "Stora Grinna" öppnades och det var fritt fram för hästar och kor att ta för sig av det som kunde ätas även på åker och äng i ingärt.

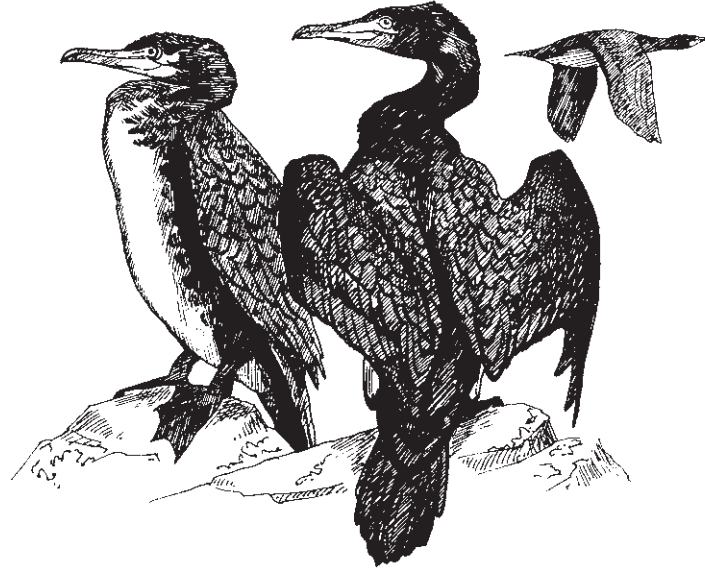
Fisket har alltid varit en mycket viktig inkomstkälla. Ön ligger ju bra till, långt ut och med fiskevatten runt om. Man fiskar ombord i stora båtar från skolans slut till pensionen, därefter tar småfisket vid. Inga fritidsproblem, men skulle det bli en stund över går man gärna ut i bergen, då helst under en västanstorm. Det är alltid intressant att se vad havet spolar upp på den långa stenstranden, på de mjukt skulpterade klipporna väster om Erskulla, eller i någon av vikarna längre norrut förbi Munkhuvets svarta grönstensmassiv.

Gala och erera

Mellan Sandvikarna och Tåviken brukar dyningen ibland bjuda på ett storslaget skådespel med vattenkaskader i skummande pelare mot skyn. Där mitt i de häftiga vindbyarna hänger gala (trutarna) som i snören otroligt överlägsna erera (ejdrarna) i flygkicklighet, de senare kommer ur kurs och har all möda att klara sträcket förbi bergen. Detta utnyttjades förr då jakt på sjöfågel var ett sätt att skaffa kött i grytan som omväxling till fiskdieten. Vinden drev dem i håll för skyttarna.

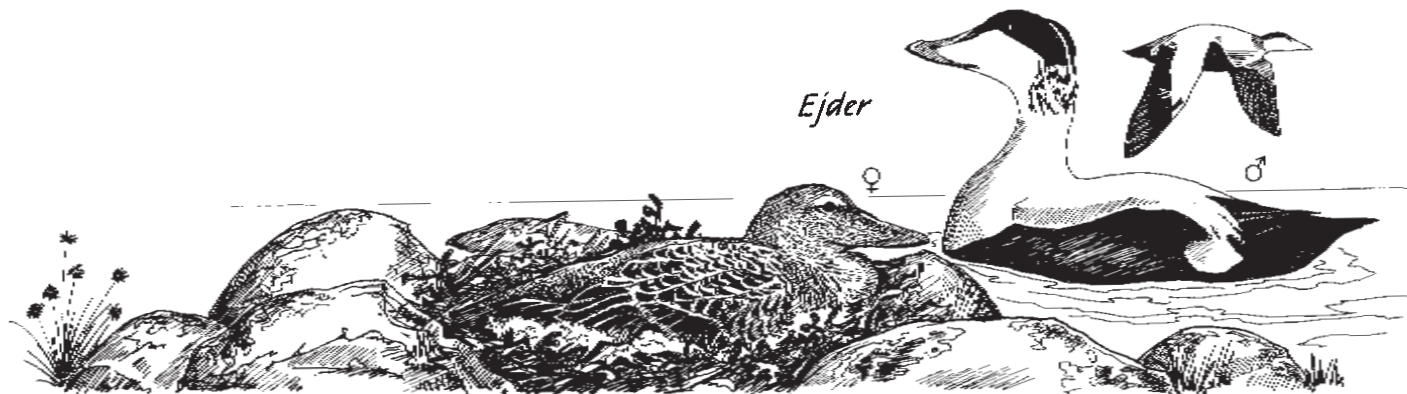
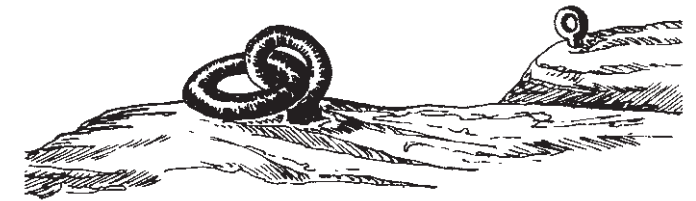
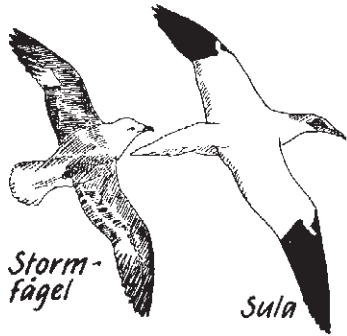
Ålekråker (skarvar) och alkor är vanliga fåglar under en stor del av året. Däremot är regnsky (tretåig mås), bergsman (havssula) och tjalk (stormfågel) mer sporadiskt förekommande.

Sjöfart

Närheten till havet och den allt livligare sjöfarten medförde att man började med lotsning. 1702 till 1905 fanns lotsstation på Rörö. Några hus från den tiden står ganska oförändrade kvar.

Sundet mellan Hyppeln och Rörö kallas kort och gott Hamnen, den är så gott som isfri även under stränga isvintrar, och de grova moringarna i bergen runt omkring vittnar om att den använts även av större fartyg, som troligen haft sin vinterhamn här. På Rörös sydsida heter den Hågenshamn och har satts i samband med en plats på norra sidan av ön som heter Håkans hytta. Där finns i övrigt rester av en bosättning, med en mystisk stenring som gett stoff till många spekulationer och tal om en sjörövare som bott här. Han har haft lång väg till båten om han haft sin hamn i andra ändan av ön.

De gamla "mjölkeväja"

De gamla "mjölkeväja", som öns kvinnor trampat upp under åren då djurhållningen var så viktig, är numera nästan igenväxta, men kan något så när följas genom dalarna tillbaka mot bebyggelsen. Kanske väljer man att gå förbi Pengeberget över Möddalens gamla fotbollsplan, där hönsens behov av snäckskal förr hämtades i sydsluttningen. Vikar man av åt öster vid tallplanteringen och om spänsten räcker till tar man en sväng över Apelviksberget. Vid den gamla minan erbjuds en härlig utsikt över land och hav.

Labyrinten vid norra Sandviken är rolig att springa omkring i om man har barnasinnat kvar. Vissa delar av labyrinten verkar åtskilligt äldre än andra. Troligen rör det sig om flera mindre labyrinter som byggts samman till ett enda labyrintsystem.

Man upplever naturen med alla sinnen. Året runt finns här växter att njuta av med näsa och öga. Kaprifolens välbroderade dukar har en nästan bedövande doft i sommarkvällen. Lukten av pors känns långt ute till havs, medan man måste krypa ner till backglimmets spröda blomma för att känna dess fina doft. Strandmalörten som vinden kammat så envist, har den grå ton som många salta växter fått. Ostronörten bryter den försiktigt med sina små blåviolettera klockor.

Man kan i stormen och bränningens dånande orglar på vissa ställen tydligt höra en dovt underton av rullande sten djupt nere i basen.

Sjöräddningsstation

Nu mera tänds inga falska fyrar på Fyrvala för att den ogästvänliga stenstranden på västsidan skall välsignas med vrak. Och i de gravar man träffar på utefter stranden vilar nog som regel resterna av personer som varit döda då sjön lämnade dem till att rösas efter tidens sed. I ett par gravar ligger möjligen en hel besättning från något engelskt skepp, de går under benämningen Engelsmännera.

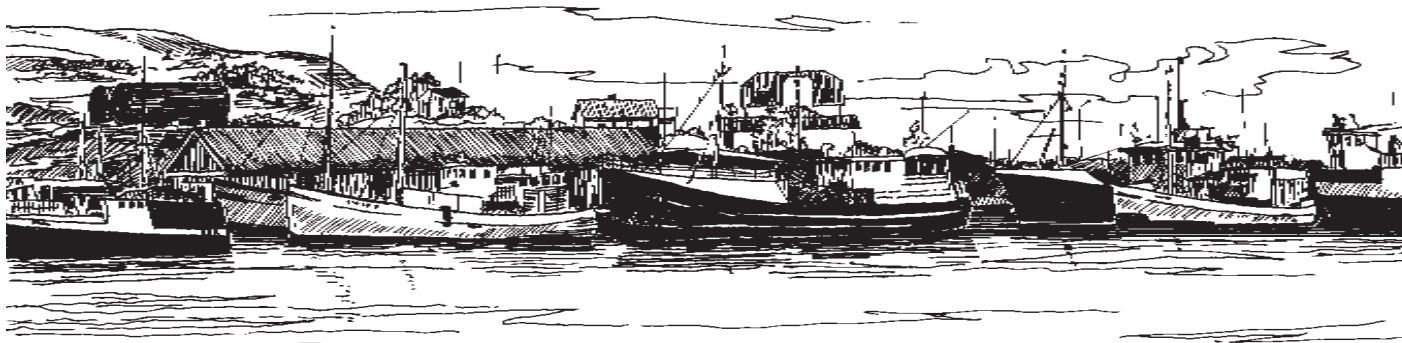
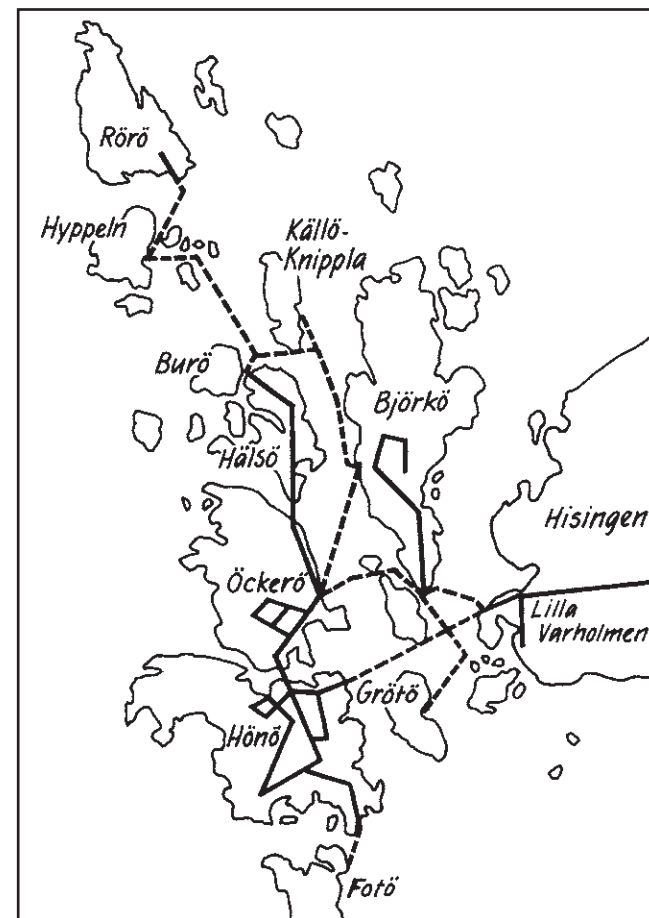
Nu mera slår man inte heller ihjäl de stackare som råkat stranda här, tvärt om. 1907 bildades Svenska Sällskapet för Räddning av Skeppsbrutne SSRS och har sedan 1917 haft en räddningsstation på Rörö. Sjöräddningssällskapet drivs än i dag med insamlade medel, där stat eller kommun inte står för någon kostnad.

Samhälle och service

Det mesta är koncentrerat till hamnen, färjeläge, sjöräddningsstation, post, affär med diesel och bensinmack, kiosk, café med hemslojdsbod. I anslutning till fiskhamnen finns en bra gästhamn med god service och nära till barnvänliga badstränder. Skolan ligger en liten bit upp efter vägen och biblioteket är inrymt i församlingshemmet ännu en bit norrut efter samma väg. Övernattning är svårt att ordna om man inte har egen båt. Men avståndet till övriga öar eller Göteborg är inte så stort.

Läge

Rörö ligger i den yttersta skärgården med öns västside helt öppen mot havet. Ta buss till Lilla Varholmen. Sedan färja till Hönö Pinan. Därefter buss eller bil till Burö och vidare med färja till Knippla, Hyppeln, Rörö.

Väst kuststiftelsen
NATURVÅRD * FRILUFTSLIV
www.vastkuststiftelsen.se

I samarbete med
Länsstyrelsen Västra Götalands län
och Västra Götalandsregionen

Text: Alf Lundgren
Illustrationer: Inger Gegerfelt
2014